

Klassieke Olympiaden 2018-2019

Opgaven Latijn

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Latijnse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 en 3 vindt.
- Er zijn in totaal 24 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard. In totaal kunnen 25 punten worden behaald.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een woordenboek Latijn-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

Onderstaande passage is het begin van Lucretius' filosofische dichtwerk De rerum natura, Over de Natuur. In het begin van zijn boek roept hij de godin Venus aan om hem bij te staan bij zijn dichtwerk.

Tekst

1 Aeneadum genetrix, hominum divumque voluptas,
2 alma Venus, caeli subter labentia signa
3 quae mare navigerum, quae terras frugiferentes
4 concelebras, per te quoniam genus omne animantum
5 concipitur visitque exortum lumina solis:
6 te, dea, te fugiunt venti, te nubila caeli
7 adventumque tuum, tibi suaves daedala tellus
8 summittit flores, tibi rident aequora ponti
9 placatumque nitet diffuso lumine caelum.
10 Nam simul ac species patefactast verna diei
11 et reserata viget genitabilis aura favoni,
12 aerae primum volucres te, diva, tuumque
13 significant initum percussae corda tua vi.
14 Inde ferae pecudes persultant pabula laeta
15 et rapidos tranant amnes: ita capta lepore
16 te sequitur cupide quo quamque inducere pergis.
17 Denique per maria ac montes fluviosque rapaces
18 frondiferasque domos avium camposque virentes,
19 omnibus incutiens blandum per pectora amorem
20 efficis ut cupide generatim saecula propagent.

21 Daar u alléén de loop van de natuur bestuurt
 22 en zonder u niets naar de kusten van het licht
 23 ontspringt en niets ontstaat wat vreugde wekt en liefde
 24 wil ik dat u mij steunt bij het schrijven van de verzen
 25 die ik probeer te dichten over de natuur
 26 voor mijn vriend Memmius, die u, godin, altijd
 27 in ieder opzicht tot hoog aanzien wilde brengen:
 28 verleen mijn woord te meer een blijvende bekooring.

Vertaling Piet Schrijvers
Lucretius, De rerum natura l.1-28

Aantekeningen

regel 1	Aeneades, Aeneadum	nakomelingen van Aeneas
regel 2	almus	zegenrijk, goedgunstig / vruchtbaar
regel 2	subter + acc.	onder, beneden
regel 2	labentia signa (acc. mv.)	sterrenbanen
regel 3	naviger, navigeri	schependragend, bevaarbaar
regel 3	frugiferens, -ferentis	vruchtdragend, vruchtbaar
regel 4	concelebro, concelebrare	bevolken, van volk voorzien
regel 4	per te quoniam	<i>lees:</i> quoniam per te
regel 4	animantum	= animantium
regel 4	animans, animantis	levend wezen
regel 5	concipio, concipere	voortbrengen
regel 5	viso, visere, <i>pf.</i> visi	bekijken, aanschouwen
regel 5	exorior, exoriri, <i>pf.</i> exortus sum	ontstaan
regel 6	nubilum	bewolking
regel 7	suavis	aangenaam, prettig
regel 7	daedalus	kunstig, bedreven
regel 8	summitto, summittere	doen ontspruiten, voortbrengen
regel 9	placo, placare	kalmeren
regel 9	diffundo, diffundere, <i>ppp</i> diffusus	verspreiden
regel 10	species, speciei (<i>vrl.</i>)	aanblik
regel 10	patefactast	= patefacta est
regel 10	patefacio, patefacere	openbaren
regel 10	verna diei	<i>lees:</i> verni diei
regel 10	vernus	lente-, van de lente
regel 11	resero, reserare	blootleggen, vrijmaken (<i>in de winter was de westenwind gevangen in de grot van Aeolus, god van de winden</i>)
regel 11	vigeo, vigere	fris zijn, levendig zijn
regel 11	genitabilis, -is	vruchtbaar
regel 11	favonius, favoni	zwoele westenwind
regel 12	aerius	lucht-, zich in de lucht bevindend
regel 12	volucris, -is (<i>vrl.</i>)	vogel
regel 13	significo, significare	aanduiden, voorspellen
regel 13	initus, -us	aankomst

regel 13	percello, percellere, <i>ppp</i> perculus	treffen
regel 14	persulto, persultare + <i>acc.</i>	in het rond springen door
regel 14	pabula (<i>onz. mv.</i>)	gras, weiden
regel 14	laetus	rijkelijk, vruchtbaar
regel 15	trano, tranare	overzwemmen
regel 15	lepos, leporis	charme
regel 16	sequitur	<i>vul als onderwerp aan:</i> 'elk dier'
regel 16	quo	waarheen
regel 16	quamque (<i>acc.</i>)	elk (dier)
regel 16	inducere pergo, pergere	steeds weer leiden
regel 17	rapax, rapacis	<i>hier.</i> snel
regel 18	frondifer, frondiferi	loofdragend
regel 18	vireo	groen zijn
regel 19	incutio, incutere	wekken, veroorzaken
regel 19	blandus	teder
regel 20	efficio, efficere	veroorzaken
regel 20	generatim (<i>bijw.</i>)	naar soort
regel 20	saeclum	generatie
regel 20	propago, propagare	voortplanten, uitbreiden

Vraag 1

Inleiding

Deze passage is het begin van Lucretius' werk. Hoe noem je zo'n begin?

- A. *argumentatio*
- B. *captatio benevolentiae*
- C. *epiloog*
- D. *prooemium*

Vraag 2

Regel 1 *genetrix*

Welk Nederlands woord heeft geen etymologische overeenkomst met *genetrix*?

- A. genealogie
- B. generatie
- C. genetica
- D. geneugte

Vraag 3

Regel 1 *Aeneadum* en Regel 2 *Venus*

Wat was de connectie tussen Venus en Aeneas?

- A. geliefden
- B. moeder en zoon
- C. oma en kleinzoon
- D. zus en broer

Vraag 4

Regel 2 *Venus*

Welke bekende Romein beriep zich erop een afstammeling van de godin Venus te zijn?

- A. Caesar
- B. Cato
- C. Cicero
- D. Nero

Vraag 5

Regel 2 *Venus*

Welke rol krijgt Venus hier in het epos van Lucretius?

- A. geliefde
- B. mascotte
- C. muze
- D. verteller

Vraag 6

Regel 3 *quae*

Wat is het antecedent van *quae*?

- A. *voluptas* (regel 1)
- B. *Venus* (regel 2)
- C. *caeli* (regel 2)
- D. *signa* (regel 2)

Vraag 7

Regel 3

Welk stilistisch middel tref je in deze regel **niet** aan?

- A. anafoor
- B. asyndeton
- C. chiasme
- D. parallelie

Vraag 8

Regel 3-4 *quae terras frugiferentes concelebras*

Noteer uit de regels 6 t/m 9 het Latijnse tekstelement dat een inhoudelijke uitwerking vormt van deze woorden in regel 3-4.

Vraag 9

Regel 5 *exortum*

Dit woord congrueert met:

- A. *mare* (regel 3)
- B. *te* (regel 4)
- C. *genus* (regel 4)
- D. *animantum* (regel 4)

Vraag 10

Regel 5 *solis*

Welk Nederlands woord heeft een etymologische overeenkomst met *solis*?

- A. solarium
- B. soldij
- C. solo
- D. solutie

Vraag 11

Welk woord is **geen** genitivus?

- A. *animantum* (regel 4)
- B. *solis* (regel 5)
- C. *venti* (regel 6)
- D. *caeli* (regel 6)

Vraag 12

Regel 7-9 *tibi t/m caelum*

Citeer het Latijnse tekstelement dat een *personificatie* vormt.

Vraag 13

Regel 10 *verna diei*

In hetzelfde jaargetijde verschijnt ook nog een andere godheid. Noteer de naam van deze godheid op basis van je kennis van de mythologie.

Vraag 14

Regel 11 *reserata viget genitabilis aura*

Zet deze woorden om in het overeenkomstige meervoud.

Vraag 15

Regel 12 *Volucres*

Van welk volk hebben de Romeinen onder meer de vogelschouw overgenomen?

- A. Latijnen
- B. Etrusken
- C. Sabijnen
- D. Grieken

Vraag 16

Regel 13 *corda*

Van welk gebruik van de accusativus is hier sprake?

- A. accusativus cum infinitivo
- B. accusativus respectus / van betrekking
- C. accusativus van richting
- D. lijdend voorwerp

Vraag 17

Regel 14 *pecudes persultant pabula*

Leg uit dat de klank van deze alliteratie de inhoud van regel 14 laat weerklinken.

Vraag 18

Regel 16 *cupide*

Welke vorm is dit woord?

- A. ablativus
- B. bijwoord
- C. imperativus
- D. vocativus

Vraag 19

Regel 20 *propagent*

Wat is de modus en werkwoordstijd?

- A. con. praes.
- B. ind. fut.
- C. ind. praes.
- D. ptc. praes.

Vraag 20

Regel 20 *efficis ut cupide generatim saecla propagent*

Welk Latijns tekstelement is inhoudelijk vergelijkbaar met regel 20?

- A. *hominum divumque voluptas* (regel 1)
- B. *per te genus omne animantum concipitur* (regel 4-5)
- C. *tibi suavis daedala tellus summittit flores* (regel 7-8)
- D. *tibi rident aequora ponti* (regel 8)

Vraag 21

Regel 10 t/m 20 *Nam t/m propagent*

Lucretius verdeelt het gevolg van de komst van Venus in drie delen. Citeer de drie Latijnse woorden die zijn verhaal structureren.

Vraag 22

Regel 22-23 “en zonder u niets naar de kusten van het licht ontspringt”

Citeer uit de regels 1 t/m 5 het Latijnse tekstelement dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

Vraag 23

Het aanroepen van de godin Venus aan het begin van een dichtwerk is een bijzondere keuze.

Leg uit waarom Lucretius deze keuze maakt. Baseer je antwoord op de inhoud van deze tekst.

Vraag 24

Botticelli, La Primavera (± 1482), bron: Wikipedia.nl

De titel van dit werk is 'La Primavera', de Lente.

- a. De figuur in het midden is Venus. Door welk ander personage wordt haar functie benadrukt?
- b. In regel 11 wordt gesproken over de Westenwind. Door welke figuur wordt hij verbeeld.

Einde